

Biện pháp giáo dục kỹ năng sống cho trẻ 5 - 6 tuổi ở trường mầm non

Bùi Thị Định*

*Trường mầm non Đông Phong, Đông Phong, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh.

Received: 28/2/2023; Accepted: 2/3/2023 ; Published: 8/3/2023

Abstract: Life skills education helps children to be bolder, more confident and more excited when participating in activities. It also helps children have a rich vocabulary, clear pronunciation, and correct speech. Children need to have good habits during activity hours which help them focus and excitedly receive knowledge comfortably through activities; help children have self-care skills, know how to protect themselves against some dangerous situations that may occur. The article presents some measures to educate life skills for preschool children aged 5-6.

Keywords: Measures, life skills education, children aged 5-6, preschools

1. Đặt vấn đề

Trước đây khi tổ chức hoạt động bồi dưỡng, nâng cao chất lượng giáo dục kỹ năng sống cho trẻ, chủ yếu theo hướng dẫn chung của phòng, sở, triển khai thế nào, thực hiện đúng như khuôn mẫu, không được làm khác, hình thức tổ chức khô khan, máy móc, dập khuôn khiến giáo viên thêm mệt mỏi, ngại nghiên cứu, lười tư duy, dần trở nên thụ động thiếu linh hoạt không giám thay đổi sự sai... Đối với các hoạt động dạy học chỉ cần tập chung thực hiện đúng phương pháp, đủ các bước, các phần, không chú trọng đến việc giáo dục kỹ năng sống cho trẻ ở trong từng hoạt động học và hoạt động chơi. Các hoạt động giảng dạy của giáo viên chủ yếu tập chung nội dung kiến thức cần đạt mà không chú ý đến các giá trị của việc lồng ghép nội dung giáo dục kỹ năng cho trẻ làm cho hoạt động học sôi nổi, phát huy được tính tích của trẻ hơn. Trẻ chủ yếu tiếp thu thụ động, ít được trải nghiệm thực hành, được làm, được hoạt động nhóm... giáo viên chưa có nhiều sáng tạo, đổi mới trong hình thức tổ chức các hoạt động học và chơi, ảnh hưởng rất nhiều đến chất lượng giáo dục chung trong nhà trường. Không tạo được bầu không khí thi đua, tinh thần đoàn kết, tính tập thể, vai trò tiên phong của những giáo viên cốt cán cũng không được phát huy, hoạt động học và chơi của trẻ kém phong phú, mờ nhạt, trẻ hoạt động thụ động, thiếu kỹ năng hoạt động nhóm....Giải pháp này không phát huy hết khả năng sáng tạo của giáo viên đồng thời không mang lại kết quả cao.

- Mọi kế hoạch xây dựng đều căn cứ kế hoạch, hướng dẫn chung của Bộ , ngành mà không có các biện pháp cụ thể, thiết thực phù hợp với điều kiện riêng của nhà trường. Giải pháp này sẽ rất cứng nhắc,

không khả thi, thiếu thực tế vì chưa phù hợp với tình hình của địa phương, nhà trường và khả năng của giáo viên.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Sự cần thiết phải giáo dục KNS cho trẻ:

Giáo dục KNS cho trẻ giúp trẻ mạnh dạn, tự tin và hứng thú hơn khi tham gia hoạt động. Trẻ có vốn từ phong phú, phát âm rõ ràng, nói chính xác. Trẻ cần có nề nếp thói quen tốt trong các giờ hoạt động, giúp trẻ tập trung, hào hứng tiếp nhận kiến thức một cách thoải mái thông qua các hoạt động; giúp trẻ có kỹ năng chăm sóc bản thân, biết bảo vệ mình trước một số tình huống nguy hiểm có thể xảy ra.

Thông qua GD KNS cho trẻ giúp giáo viên xác định được những nội dung GDKNS cho trẻ 5 - 6 tuổi trong trường Mầm non. Đồng thời, GV rút ra nhiều kinh nghiệm trong quá trình dạy trẻ kỹ năng sống.

Ngoài ra GDKNS cho trẻ giúp phụ huynh có sự thay đổi nhìn nhận về tầm quan trọng của việc GDKNS đối với con em mình, phụ huynh đã biết quan tâm phối hợp với giáo viên trong việc rèn kỹ năng sống cho trẻ ở nhà để đạt kết quả tốt hơn. Phụ huynh có ý thức hơn trong việc dạy và giúp đỡ con trong việc hình thành các kỹ năng cần thiết cho trẻ và đã tích cực sưu tầm các nguyên vật liệu, tranh ảnh, đồ dùng đồ chơi mang đến lớp.

2.2. Biện pháp GD KNS cho trẻ 5 - 6 tuổi ở trường mầm non

2.2.1. Xác định nội dung GDKNS cơ bản cho trẻ 5 - 6 tuổi ở trường mầm non.

Xác định được các kỹ năng cơ bản phù hợp với lứa tuổi trẻ sẽ giúp giáo viên lựa chọn đúng những nội dung trọng tâm để dạy trẻ. GV lựa chọn các nội dung kỹ năng cần để dạy trẻ 5- 6 tuổi ở trường Mầm

non

2.2.2 Thiết kế các trò chơi rèn luyện kỹ năng sống cho trẻ.

Trò chơi giữ một vai trò hết sức quan trọng: trò chơi là con đường ngắn nhất dẫn đến tri thức, các kỹ năng có được thông qua các trò chơi, giúp trẻ dễ tiếp thu các kiến thức mới. Các trò chơi phải được tổ chức tùy từng thời điểm cụ thể để phát triển đúng tính giáo dục một cách hiệu quả.

* Một số trò chơi rèn kỹ năng sống cho trẻ:

Trò chơi 1. Ai chọn đúng. (Trong giờ hoạt động góc)

- **Mục đích:** trẻ nhận biết được những hành động nên làm và không nên làm phát triển kỹ năng có ý thức.

- **Cách chơi:** trẻ lựa chọn hình ảnh đúng, yêu cầu trẻ khoanh tròn vào hình ảnh nên làm và tô màu cho hình ảnh đó, gạch chéo vào hành động không nên làm. Cho trẻ nói về nội dung hình ảnh và trả lời vì sao nên làm hoặc không nên.

(Hành động bảo vệ môi trường phòng chống thiên tai xảy ra, hay hành động gây nguy hiểm, hành động biết bảo vệ mình trước tình huống nguy hiểm.)

Trò chơi 2. Đồ nghề. (Trong giờ hoạt động ngoài trời)

- **Mục đích:** rèn luyện trí nhớ, giúp trẻ phát triển kỹ năng hợp tác, ham học hỏi, khả năng thấu hiểu đồng thời giúp trẻ tự tin thể hiện, giao tiếp trước đám đông

- **Cách chơi:** chia trẻ thành 3- 5 nhóm. Lần lượt các nhóm cử ra một người lên diễn tả hành động của một nghề nào đó, nhiệm vụ của các nhóm còn lại là bàn bạc thảo luận với nhau sau đó trả lời xem đó là nghề gì.

* Thông qua hoạt động đón trả trẻ

Trong giờ đón trả trẻ tôi luôn quan tâm rèn kỹ năng giao tiếp, chào hỏi lễ phép cho trẻ. Khi đến lớp, trẻ phải biết chào cô, chào ông bà, bố mẹ, chào các bạn. Lời chào và cách chào của trẻ thể hiện tình cảm của bản thân, sự tôn trọng yêu quý bố mẹ, ông bà và cô giáo. Chính vì vậy tôi thường nhắc nhở trẻ cách chào sao cho văn minh, lễ phép: đứng khoanh tay lễ phép, mắt nhìn thẳng về phía người trẻ muốn chào, nói âm lượng vừa đủ cho người được chào nghe thấy, không nói quá to hoặc quá nhỏ, vui vẻ khi chào hỏi.

Ngoài ra, tôi còn chú ý rèn kỹ năng tự phục vụ bản thân cho trẻ như: cất giày, đúng cách và để gọn gàng trên giá, cất và lấy đồ dùng cá nhân đúng ngăn tủ có ký hiệu của mình. Việc nhắc nhở trẻ thực hiện thường xuyên sẽ hình thành cho trẻ kỹ năng tự phục vụ bản thân, ý thức tự giác, cách giao tiếp, lễ giáo khi

chào hỏi, điều này giúp trẻ tự tin hơn khi tham gia vào các hoạt động tiếp theo trong ngày.

* Tích hợp vào nhiều hoạt động học khác nhau thông qua các tiết học.

- **Hoạt động làm quen văn học:** thông qua hoạt động làm văn học giúp trẻ tự tin, phát triển ngôn ngữ kỹ năng trình bày.

Tăng cường kể cho trẻ nghe các câu chuyện cổ tích qua đó rèn luyện đạo đức cho trẻ, giúp trẻ hoàn thiện mình, biết đọc sách, dạy trẻ yêu thương bạn bè, yêu thương con người. Tạo hứng thú cho trẻ nhỏ qua các truyện bằng tranh tùy theo lứa tuổi, gợi mở tính tò mò, ham học hỏi, phát triển khả năng thấu hiểu ở trẻ.

- Hoạt động phát triển vận động.

Kỹ năng sống cần được dạy trẻ thông qua hoạt động phát triển vận động chính là kỹ năng tự tin, kỹ năng hợp tác và tính tổ chức kỉ luật. Qua các bài phát triển vận động như: “Đi thăng bằng trên ghế thể dục, đầu đội túi cát”, “Trèo lên xuống thang”, “Bật sâu từ độ cao 40- 50cm”, “Bật qua 4- 5 vật cản cao 15- 20cm”... rèn cho trẻ tính tự tin, mạnh dạn khi thực hiện các vận động.

Các trò chơi như: “Chèo thuyền”, “Hai người ba chân”, “Kẹp bóng”, “Nhảy bao bố”... Giúp trẻ phát triển tính hợp tác giữa các thành viên trong đội cùng cố gắng để giành chiến thắng trong các chơi.

- Hoạt động khám phá:

Đa phần mọi người, đặc biệt là những đứa trẻ rơi vào tình huống nguy hiểm như hỏa hoạn, bị bắt cóc... thường rất hoảng hốt, lo sợ. Chúng luống cuống, sợ hãi, không biết xử trí thế nào. Nhiều trẻ thường gào thét âm ỉ để cầu cứu mọi người xung quanh. Ở những nơi đông người như trên đường phố, công viên. Việc hét to sẽ rất hiệu quả nhưng ở nơi vắng vẻ lại không phù hợp. Vì thế, việc xây dựng các tình huống tốt - xấu giả định, từ đó dạy cách ứng xử và rèn luyện, tập dượt thực hành thường xuyên để trẻ hình thành những kỹ năng đối phó trước nguy cơ bị bắt cóc là việc làm vô cùng quan trọng và cần thiết.

* Thông qua hoạt động vui chơi ở các góc.

Đối với trẻ mầm non, hoạt động vui chơi chiếm vai trò chủ đạo trong hoạt động của trẻ ở trường. Chính vì vậy, vào giờ hoạt động góc thì góc chơi thực hành cuộc sống sẽ giúp trẻ vừa thỏa mãn nhu cầu chơi của trẻ đồng thời giáo dục các kỹ năng sống cần thiết cho trẻ. Ở góc này tôi đã tạo môi trường với các đồ dùng, đồ chơi phong phú cho trẻ thoải mái lựa chọn khi tham gia vào hoạt động góc để rèn kỹ năng sống cho trẻ như: Rót nước mời trà, xò dây giấy, đan tết, đóng mở khuy áo, soi gương chải tóc và buộc tóc.

Thông qua giờ chơi, trẻ còn được đóng các vai

khác nhau trong xã hội, trẻ đóng vai và tái hiện lại những gì trẻ nhìn thấy trong cuộc sống. Tất cả những kiến thức và kinh nghiệm cuộc sống mà trẻ có sẽ được thể hiện qua hoạt động vui chơi. Do đó, tôi rất chú trọng đến việc tạo các tình huống khi trẻ đóng vai để trẻ tìm cách giải quyết, cũng như quan sát những điều trẻ thể hiện được những kiến thức mà trẻ đã có.

* **Thông qua hoạt động ăn, ngủ, vệ sinh.**

Hoạt động ăn, ngủ, vệ sinh chính là thời điểm rèn ý thức, thực hành kỹ năng tự phục vụ của trẻ thích hợp nhất trong ngày. Trong giờ này tôi chú ý dạy trẻ thói quen ăn uống có văn hóa vệ sinh, kỹ năng rửa tay, lau mặt đúng quy trình, biết xếp hàng chờ đến lượt. Mục đích tạo cho trẻ có thói quen nề nếp vệ sinh.

* **Thông qua hoạt động chiều.**

Vào giờ hoạt động chiều tôi thường trò chuyện với trẻ, lồng ghép các nội dung GDKNS cho trẻ như cho trẻ thảo luận tìm hiểu tại sao trẻ lại cần có các kỹ năng tự phục vụ? Dần hình thành thói quen, nề nếp vệ sinh, rèn kỹ năng rửa tay, lau mặt, mặc quần áo, chải đầu đúng cách.

Trò chuyện, cho trẻ xem video dạy trẻ biết tránh các mối nguy hiểm và biết bảo vệ bản thân trước các nguy cơ gây nguy hiểm, tai nạn thương tích. Biết chăm sóc bản thân và gọi người lớn khi bị ốm, mệt hoặc bạn bị ốm mệt, biết tránh các con vật gây nguy hiểm. Không chơi, biết nhặt các đồ sắc nhọn, các vật nhỏ vào thùng rác. Khi có người lạ đe dọa biết kêu cứu. Không ra đường, đi chơi một mình. Biết các hành vi leo trèo, xô đẩy, chạy sẽ gây nguy hiểm cho bản thân và mọi người xung quanh.

Thông qua hoạt động trò chuyện vào buổi chiều giúp trẻ có sự tư duy logic, biết cách diễn đạt suy nghĩ của mình, và giúp trẻ có thêm kinh nghiệm trong cuộc sống.

* **Hoạt động ngoại khóa.**

Việc tổ chức giao lưu tập thể cho trẻ trong trường Mầm non tạo cho trẻ những niềm vui chung, giúp trẻ nên cởi mở hơn, gần gũi nhau hơn, có những hành vi lịch sự hơn. Những hoạt động giao lưu tập thể như tổ chức các trò chơi, các buổi trải nghiệm giúp trẻ tự tin, mạnh dạn hơn khi được tham gia vào các hoạt động tập thể.

2.2.4. **Làm tốt công tác phối hợp với phụ huynh.**

- Thông qua các giờ đón, trả trẻ, các buổi họp phụ huynh tuyên truyền và trao đổi với phụ huynh về tình hình học tập, khả năng của trẻ, đưa ra các biện pháp giáo dục trẻ tốt nhất, hiệu quả nhất.

- Bên cạnh đó, GV cũng chú trọng đến việc trao đổi với phụ huynh để cùng phối hợp dạy kỹ năng

sống cho trẻ. Trong gia đình, phụ huynh luân phiên cùng anh chị lớn đọc sách, truyện cho trẻ nghe hằng ngày để mưa dầm thấm lâu và hướng vào câu chuyện có nội dung mang tính giáo dục các kỹ năng sống cho trẻ.

- Tuyên truyền cho phụ huynh hiểu không nên làm hộ con, phải dạy trẻ tính tự lập từ bé. Trẻ càng được hướng dẫn sớm về cách tự vệ, nhận biết những mối nguy hiểm từ xung quanh và cách xử lý thì sẽ vững vàng vượt qua những thử thách trong mọi tình huống.

- Việc dạy trẻ những kỹ năng đó phải là một quá trình. Giáo viên khuyến khích phụ huynh nên dạy trẻ cách xử lý những tình huống bất trắc mà trẻ có thể gặp phải dưới hình thức trò chuyện, tạo tình huống, gợi mở giúp trẻ tìm ra cách giải quyết. Không áp đặt, cấm đoán trẻ. Thay vì “Con không được làm thế này, thế kia” thì ta nên đưa ra các tình huống cụ thể thông qua thực tế giúp trẻ hiểu tại sao không được làm như thế, nếu xảy ra thì sẽ phải làm như thế nào? Dần hình thành cho trẻ những kinh nghiệm, những kỹ năng biết bảo vệ mình trong cuộc sống sau này.

- Xây dựng nội dung bảng tuyên truyền “Cha mẹ cần biết” phong phú về nội dung, kiến thức dạy trẻ kỹ năng sống phù hợp với lứa tuổi của trẻ để phụ huynh nắm bắt và kết hợp luyện kỹ năng cho trẻ.

3. Kết luận

Thông qua việc áp dụng sáng kiến vào thực tế giảng dạy các giải pháp của sáng kiến đã được áp dụng thành công tại lớp 5 - 6 tuổi và có thể áp dụng trong khối 4 - 5 tuổi, 5 - 6 tuổi trường Mầm non và khả thi khi triển khai áp dụng trong các trường Mầm non.

Nghiên cứu góp phần nâng cao chất lượng của GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua các hoạt động tại trường Mầm non, giúp GV hiểu rõ hơn về tầm quan trọng của GDKNS trong giáo dục phát triển toàn diện cho trẻ; đưa ra những kỹ năng cơ bản phù hợp cho trẻ 5 - 6 tuổi và giúp trẻ tiếp cận với các hoạt động GDKNS có kết quả tốt hơn.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư số 32-TT/2018) BGDĐT về ban hành chương trình GDMN*. Hà Nội

2. Hồ Lam Hồng (1997), *Sự phát triển ngôn ngữ của trẻ mẫu giáo thông qua hoạt động kể chuyện*, Luận văn thạc sĩ GDH.

3. Nguyễn Xuân Khoa (2003). *Phát triển ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo qua thơ truyện*. NXB ĐHS. Hà Nội

4. Phạm Mai Chi, Lê Thị Ánh Tuyết, Lê Thu Hương (2005). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục (4-5 tuổi)*. NXB Giáo dục. Hà Nội